

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.9. Туризъм с автор Елена Александрова-Георгиева и научен ръководител проф.д-р Борис Колев

на тема „Повишаване на конкурентоспособността на туризма в селските райони чрез финансовите инструменти на ЕС”

от проф. дгн Мария Воденска,
Международно Висше Бизнес Училище - Ботевград

Представеният дисертационен труд е с общ обем 288 стандартни компютърни страници, от които 211 стр. текст, 42 таблици, 48 фигури и 31 приложения. Използваната литература включва 43 заглавия на кирилица, 23 заглавия на латиница и 58 интернет източника.

Дисертацията е структурирана в увод, заключение и 3 глави.

В *Увода* се прави обстоен анализ на актуалността на темата, която е обусловена от една страна, от членството на България в ЕС, а от друга – от нарастващото значение на туризма, и по-специално на селския туризъм, за икономиката на страната. Дефинирани са обектът и предметът на изследването, като според рецензента обектът на изследването следва да се прецизира като „българските селски райони”, а предметът би могъл да се дефинира като „туризмът в българските селски райони и неговата конкурентоспособност, повлияна от финансовите инструменти на ЕС”, без да е необходимо подробно разгърнато определение, каквото е дадено в дисертационния труд. Формулировката на целта на дисертационния труд е обмислена и отговаря на заглавието на дисертацията. Представени са и задачите, които следва да бъдат решени. Изследователската теза и хипотези са много добре формулирани. Посочени са основните методи, използвани при разработването на дисертационния труд.

В *първа глава* на дисертационния труд е извършен преглед на основните понятия, използвани в изследването (селски райони, селски туризъм, дестинация, конкурентоспособност и др.). Проследена е появата на селския туризъм в различни европейски страни и в България. Направен е доста подробен анализ на основните теоретични постановки по отношение на конкуренцията, както и на конкурентоспособността на туризма. Предложено е авторско определение на понятието „повишаване на конкурентоспособността”, съдържащо четири компонента.

Във *втора глава* на дисертационния труд е очертана рамката за прилагане на финансовите инструменти на ЕС. Обърнато е внимание на етапите при изготвянето на програми, чрез които се предоставя финансирането от ЕС. Авторът демонстрира изключително добро познаване на механизмите, отговорните институции и съответните документи и регламенти, отнасящи се за финансиране на различни програми от страна на ЕС, и по-специално за развитието на селските райони. Разгледана е спецификата на прилаганите финансови инструменти като важно средство за повишаване конкурентоспособността на туризма в селските райони. За анализа и оценката на проявлението ѝ са приложени избрани критерии и показатели, подходящи за тези райони на страната. Извършен е преглед на известни методи за анализ и оценка на конкурентоспособността в туризма в селските райони.

В *трета глава* на дисертационния труд са представени възможностите на финансовите инструменти на ЕС за повишаване на конкурентоспособността на туристическото предлагане в селските райони в България. Разкрити са възможностите на финансовите инструменти на ЕС, чрез които може да се повиши конкурентоспособността на туризма, както общо, така и в селските райони на страната. Използвайки изведените във втора глава критерии и показатели, докторантката е извършила подробен анализ, въз основа на който е направена оценка на конкурентоспособността на туризма в селските райони, и по-специално в област Благоевград. Проведено е подробно теренно изследване чрез 2 анкетни проучвания в общините в областта, които се характеризират като дестинации преди всичко за селски туризъм, както и на представители на 15 туристически агенции в Благоевград, София и Гоце Делчев. Получени са изводи, с помощта на които са изведени препоръки за повишаване на конкурентоспособността на туризма в селските райони на България.

В *Заключението* са синтезирани основните изводи от направеното проучване.

В дисертационния труд могат да бъдат открити следните по-важни приноси с научен и научно-приложен характер:

1. Подробно е проучена актуалната национална и европейска нормативна уредба и рамка по отношение на прилагането на финансовите инструменти на ЕС в селските райони;
2. Създадена е собствена дефиниция на понятието „повишаване на конкурентоспособност“ на туризма;
3. Разработен е набор от критерии и показатели, както и методика за анализ и оценка на конкурентоспособността на туризма в селските райони;
4. Определени са някои основни насоки за повишаване конкурентоспособността на туризма в селските райони;
5. Направен е клъстерен анализ по подбрани изходни показатели, чрез който е извършено групиране на общините от област Благоевград и отделните области на страната, при което са получени относително хомогенни групи (клъстери) по сравнителна степен на усвояемост на европейските средства.

6. Проведени са самостоятелни изследвания на терен под формата на анкетни проучвания, които са способствали направения анализ и изводите в представения дисертационен труд.

Следва да бъде отбелязано изключително високото ниво на онагледяване на извършените изследвания и анализи, както и на резултатите от проучването, чрез съответните таблици, фигури и приложения. Дисертационният труд е също така много добре информационно обезпечен, като докторантката е имала възможност за достъп до много детайлна информация, по-специално за усвояемостта на средствата от ЕС по отделни населени места в съответните общини на област Благоевград, както и за цялата страна.

Авторефератът отговаря на изискванията и отразява в голяма степен и обективно съдържанието на дисертационния труд.

По темата на дисертацията докторантката има публикувани част в една колективна монография и 4 доклада, 3 от които са на английски език и са изнесени на международни конференции в чужбина, което е напълно достатъчно за процедурата по защитата.

Критични бележки и въпроси

Допуснати са незначителни технически и граматични пропуски и грешки.

Въпрос 1: Защо селският туризъм е представен като произведен на култовия, културно-историческия и балнеоложкия и винен туризъм – фиг.1.2., стр. 30? Няма ли той самостоятелно място в системата на туризма? Само тези видове туризъм ли могат да бъдат включени в него?

Въпрос 2: Как са определени коефициентите на значимост на отделните показатели – табл. 3.31, стр. 190?

Въпрос 3: Изведените във втора глава критерии и показатели за оценка на конкурентоспособността авторски ли са или не – фиг. 2.6., стр. 100?

В **заключение** считам, че независимо от направените забележки, от страна на докторанта е положен значителен труд и усилия и са постигнати определени резултати. Докторант Елена Александрова-Георгиева е показала, че познава теорията и методологията на туристическите изследвания. Дисертацията „Повишаване на конкурентоспособността на туризма в селските райони чрез финансовите инструменти на ЕС“ съдържа изследователски приноси със значима научна, методологична и практическа стойност и съответства напълно на изискванията за присъждане на научната и образователна степен „доктор“.

Всичко това ми дава пълно основание да дам **положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемото научно жури да даде на Елена Александрова-Георгиева научно-образователната степен „доктор“**.

18.05.2019 г.

София

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ:

проф. дгн Мария Воденска